

Závěrečná zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Duben 2012

O hodnocení rozhodla Akreditační komise, která podle ustanovení § 84 odst. 1 písm. a) zákona o vysokých školách pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost vysokých škol, na svém zasedání ve dnech 13. – 15. září 2010.

Účelová pracovní skupina, která byla jmenována Akreditační komisí na zasedání ve dnech 30. ledna – 1. února 2012, pracovala v následujícím složení: Zbyněk Švarc (Fakulta mezinárodních vztahů VŠE v Praze) – předseda, Josef Janošec (Institut ochrany obyvatelstva, Ministerstva vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky), Květoslav Kramář (Institut kontroly, o. p. s.), Dana Šramková (Právnická fakulta MU) a Veronika Kudrová (Právnická fakulta MU).

Zpráva vychází ze dvou zdrojů, a to Dotazníku pro hodnocení akreditovaných činností – doktorské studijní programy, který podle zadání Akreditační komise vypracovala hodnocená fakulta, a závěrů účelové pracovní skupiny, které vyplynuly z hodnotící návštěvy dne 13. března 2012. Jednání se účastnili Zbyněk Švarc – předseda, Josef Janošec, Květoslav Kramář, Dana Šramková a Veronika Kudrová.

Pracovní skupině byly Právnickou fakultou UK předloženy s potřebným předstihem všechny požadované podklady a v průběhu samotné kontroly poskytnuty další doplňující informace a materiály.

1. Úvod

Přehled akreditovaných doktorských studijních programů a oborů:

Název studijního programu	Název studijního oboru	Standardní doba studia	Konec platnosti akreditace
Teoretické právní vědy	Občanské právo, obchodní právo, civilní proces (soukromé právo I)	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Občanské právo, rodinné právo, pracovní právo, právo k nemotným statkům, civilní proces (soukromé právo II)	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Právní dějiny, teorie práva, filosofie a sociologie práva	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Ústavní právo, mezinárodní právo, evropské právo (veřejné právo I)	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Ústavní právo, správní právo, finanční právo, právo životního prostředí, právo sociálního zabezpečení (veřejné právo II)	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Ústavní právo, trestní právo, kriminalistika, kriminologie (veřejné právo III)	3	31. 10. 2012
Teoretické právní vědy	Evropské právo	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Finanční právo a finanční věda	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Mezinárodní právo	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu	3	31. 12. 2016

Teoretické právní vědy	Občanské právo (civilní proces, rodinné právo, právo k nehmotným statkům)	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Obchodní právo	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení		31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Právní dějiny a římské právo	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Právo životního prostředí	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Správní právo a správní věda	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Teorie, filozofie a sociologie práva	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Trestní právo, kriminologie a kriminalistika	3	31. 12. 2016
Teoretické právní vědy	Ústavní právo a státověda	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Administrative Law and Administrative Science	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Business Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Civil Law (Civil Procedure, Family Law, Intellectual Property Law)	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Constitutional Law and Politics	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Criminal Law, Criminology and Criminalistics	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Employment Law and Social Security Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Environmental Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	European Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Financial Law and Politics	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	History of Law and Roman Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	International Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Private International Law and International Trade Law	3	31. 12. 2016
Theoretical Legal Science	Theory, Philosophy and Sociology of Law	3	31. 12. 2016

2. Výzkumná, vývojová a další tvůrčí činnost

Podkladový materiál vypracovaný fakultou se podle zadání soustředil na nejvýznamnější granty a projekty získané v souvislosti s vědeckou, výzkumnou, vývojovou a další tvůrčí činností v oboru za posledních 5 let na podporu doktorského studijního programu. Takové aktivity souvisejí jednak s prokázáním odborné připravenosti školitelů i garantů studijního programu, ale rovněž zahrnují předpokládané zapojení studentů. V podkladech nebyla pozornost věnována specifickému výzkumu a studentům, kteří by v průběhu doktorského studia měli být do řešení výzkumných témat zapojováni. Problémem této oblasti je rovněž praktický rozdíl mezi aktivitou a možnostmi prezenčních a kombinovaných studentů. Fakulta má nastaveny rovné podmínky pro všechny studenty, ale pracovní úvazky a časové možnosti studentů zapojení do takového výzkumu omezují.

Souhrnné hodnocení výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti: 1. aktivity školitelů a garantů doktorského studijního programu jsou pravidelně hodnoceny v oborových radách a jsou považovány za významné a nezbytné pro kvalitní naplňování programu. 2. aktivity studentů jsou korigovány ze strany školitelů a jsou součástí jejich plánované a kontrolované samostatné přípravy. 3. Přístupy externích studentů jsou individuální. Jejich účast ve výzkumu organizovaném fakultou se zpravidla nepromítá do kvality jimi zpracovaných a obhajovaných prací. Zapojení do výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti nevytváří omezení pro uskutečňování doktorského studijního programu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

3. Akademičtí pracovníci (personální zabezpečení)

Podle Standardů AK školiteli studentů doktorského programu mohou být pouze docenti, profesoři nebo další významní odborníci schválení vědeckou nebo uměleckou radou.

U školitelů, přednášejících a členů oborové rady doktorského programu musí být uvedena jejich vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká nebo další tvůrčí činnost v oboru jejich působení a vztahující se k doktorskému studijnímu programu za posledních 5 let, a to zejména publikacemi v renomovaných odborných časopisech, případně autorstvím monografií nebo uměleckých nebo inženýrských děl.

V oborové radě musí být dostatečným způsobem zastoupeni akademičtí pracovníci, kteří mají na dané vysoké škole uzavřen pracovní poměr v rozsahu plného úvazku.

3.1. Složení oborové rady

Oborová rada doktorského studijního programu Teoretické právní vědy uskutečňovaného na Právnické fakultě UK má 21 členů, z nichž 8 jsou členové externí, působící na jiných právnických fakultách v ČR, na Vysoké škole ekonomické v Praze a na Městském soudu v Praze. Členy oborové rady jsou výlučně profesoři nebo docenti.

Personální složení oborové rady v plném rozsahu pokrývá příslušné obory práva habilitovanými pedagogy.

Oborové komise pro jednotlivé studijní obory doktorského studijního programu na Právnické fakultě UK zřízeny nejsou.

3.2. Školitelé a přednášející v doktorském studijním programu

Na Právnické fakultě UK působí ve 13 studijních oborech doktorského studijního programu Teoretické právní vědy celkem 68 interních a 9 externích školitelů, všichni školitelé působí současně jako přednášející v doktorském studijním programu. Školiteli jsou výlučně profesoři nebo docenti.

Celkové personální zajištění doktorského studijního programu (zahrnující složení oborové rady, personální obsazení garanta studijního programu a personální obsazení funkcí školitelů) je na Právnické fakultě UK zajištěno na odpovídající úrovni.

Pokud jde o školitele, je zřejmé, že Právnická fakulta UK upřednostňuje vyšší počet doktorských studentů připadajících na jednoho školitele před zapojením nehabilitovaných školitelů. Jejich počet se tak v některých případech pohybuje i kolem 20; osm školitelů vede 15 a více doktorandů.

Celkově vysoký počet doktorandů vyplývající ze skutečnosti, že Právnická fakulta UK jako jediná má akreditováno doktorské studium v plné šíři právních oborů, se odráží v relativně vysokém počtu doktorandů připadajících na jednoho školitele. Celkový počet školitelů je zřejmě adekvátní množství studentů doktorského studijního programu.

U některých školitelů se však může počet na ně připadajících disertačních prací jevit jako poměrně vysoký a vyvolávající pochybnosti o možnosti věnovat výkonu funkce školitele za všech okolností dostatečný časový prostor. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že tyto počty nemají dostatečnou vypovídací schopnost. Studijní předpisy totiž fakticky umožňují (zejména díky nárokové možnosti přerušení) 7 let studia, čímž jsou školitelům „započítáváni“ i doktorandi, kteří nejsou „aktivní“. Lze předpokládat, že v souvislosti se skončením „staré“ akreditace dojde k významnému poklesu počtu studentů na jednoho školitele.

3.3. Dílčí doporučení a závěry

Lze doporučit v případech, kdy počet reálně souběžně vedených disertačních prací dosahuje u jediného školitele např. 15 a více prací, a vedením dalších prací s obdobným zaměřením není možné pověřit jiné habilitované školitele v daném studijním oboru, možnost jmenovat do funkcí školitelů v příslušném studijním oboru výjimečně nehabilitované vyučující, jde-li o nositele vědecké

hodností s dlouhodobější pedagogickou zkušeností, kteří vykazují mimořádné výsledky ve vědecké a publikační činnosti a u nichž je odůvodněný předpoklad brzkého zahájení habilitačního řízení. V této souvislosti zohlednit i téma disertační práce a jmenovat tyto školitele vždy ad hoc konkrétnímu studentu. Vedlejším efektem těchto opatření může pak být i výrazné zlepšení věkové struktury některých skupin školitelů působících v jednotlivých studijních oborech.

Ke zvážení lze doporučit využití konzultantů z řad odborníků z praxe.

Konstatuje se, že doktorské studium je zajištěno kvalifikovanými, vysoce erudovanými odborníky a probíhá v souladu se zákonem o vysokých školách.

4. Disertační práce

4.1. Zjištění

Na základě prostudování zaslaných podkladů a provedené fyzické kontroly vybraného vzorku spisů a obhájených prací lze konstatovat, že disertační práce v rámci studijního programu Teoretické právní vědy realizovaného na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze splňují požadavky kladené na tento druh kvalifikačních prací. Předložené práce byly dosud realizovány v rámci oborů akreditovaných do roku 2012, protože plný přechod na nově akreditované obory proběhne až v podzimním semestru 2012.

Přestože původní studijní předpisy stanovovaly minimální rozsah prací na 120 stran (nyní 150), podstatná část spisů je mnohem rozsáhlejší a splňuje nejen požadavky na kvantitu, ale i další tradiční náležitosti formální a obsahové. Rovněž realizovaná témata odpovídají akreditovaným oborům.

Disertační práce též naplňují požadavek na publikaci podstatné části spisu, přičemž pozitivně lze hodnotit skutečnost, že Právnická fakulta UK zavedla speciální ediční řadu pro vydávání disertačních prací v plném rozsahu na Právnické fakultě UK.

4.2. Dílčí závěry a doporučení

Lze doporučit, aby ke každé práci byl pro účely obhajoby vypracován abstrakt práce (autoreferát), který je shrnutím obsahu práce, uvádí použitou literaturu a shrnuje působení (publikační činnost, účast na konferencích, zahraniční výjezdy, pedagogickou činnost atd.) studenta v rámci doktorského studijního programu.

5. Studijní program, studijní plán a jejich administrativní zajištění

5.1. Zjištění

Studijní obory v rámci studijního programu Teoretické právní vědy jsou realizovány v souladu s udělenou akreditací. Jisté výhrady lze mít k vedení spisové agendy doktorských studentů, zejména pak ve směru k **individuálním studijním plánům**, které představují základní rámec pro následná hodnocení plnění studijních povinností studentů doktorského studia. Jak bylo zjištěno z prostudovaných spisů, studijní povinnosti v něm bývají stanoveny minimálně, zpravidla se omezují na jednotky povinných předmětů, jejichž splnění se předpokládá v rámci studia. O to těžší je pak kontrolovat jejich plnění. Může tak snadno docházet k tomu, že doktorand prochází jednotlivými semestry, resp. ročníky studia, aniž by se blížil k dokončení disertační práce. Někteří studenti pak končí studium dosažením maximální doby studia včetně možného přerušení.

Studijní evidence je vedena poměrně pečlivě, problémem jsou však protokoly, z nichž není patrné, kdo byl zkoušce přítomen; přesněji není patrné, komu příslušný podpis patří. Nicméně tato skutečnost vyplývá ze seznamu osob přítomných zkoušce a dále lze tyto osoby dohledat pomocí podpisových vzorů uložených na studijním oddělení.

5.2. Dílčí závěry a doporučení

Lze doporučit, aby byla kladena větší pečlivost agendě nejen ze strany studijního oddělení, ale zejména pak sestavování vlastních individuálních studijních plánů, které by měly být více precizovány a ve spolupráci školitelů a příslušných oborových rad konkretizovány nad rámec prostého vyjmenování esenciálních povinností studentů zahrnujících složení předepsaných povinných zkoušek a odevzdání disertační práce.

Dává se na zvážení zlepšení systému průběžné kontroly, a to jak plnění individuálních plánů doktoranda, tak povinností daných studijními předpisy, které se jeví (mj. i vzhledem k faktické délce studia) jako minimální, tak, aby na základě ročních hodnocení bylo možné případně ukončit studium těm, kteří nad rámec základních povinností nejsou aktivní, popř. dokonce nejsou se školiteli v kontaktu.

Doporučuje se zvážit diskusi (na úrovni Univerzity Karlovy) o samostatném studijním předpisu pro doktorské studium, který by mohl lépe postihnout specifika tohoto stupně studia, a zdůraznit váhu výzkumné a publikační činnosti doktorandů.

6. Studenti a absolventi

6.1. Studenti

Na fakultě v současnosti studuje přibližně 500 **studentů** doktorského studijního programu, z toho přibližně 40 v prezenční formě studia. Rozdíl mezi oběma formami spočívá v (očekávaném) rozsahu zapojení do činnosti příslušné katedry, grantové činnosti či zahraniční mobility. Statistiky o tom, kolik studentů končí neúspěšně, škola neposkytlá. Pokud jde o důvody pro zanechání studia, nejčastěji jde o osobní důvody spočívající v nedostatku času. Ke studiu je ročně přijímáno cca 100 studentů, úspěšně jich absolvuje přibližně 40.

Mobilita studentů a účast na konferencích je podporována účelovými stipendii, vyžadována nicméně není. V případě zahraničních konferencí v Evropě lze uhradit náklady i na pasivní účast, u domácích konferencí se předpokládá účast aktivní. Vedle stipendijních programů lze využívat též prostředky z **grantů** specifického výzkumu a grantů Grantové agentury Univerzity Karlovy v Praze (GAUK). Studenti doktorského studijního programu se mohou zúčastnit programu Erasmus, při výběrových řízeních disponují kvalitami (např. jasné odborné zaměření), které je zpravidla zvýhodňují. Doktorandi se běžně zapojují do SVOČ.

Pokud jde o **studijní materiály**, studenti mají přístup jak k online databázím, tak též k zahraničním knihám prostřednictvím knihovny. Nákup knih na základě konkrétní poptávky je problém (finanční), zpravidla bývá realizován pouze na základě grantu studenta.

6.2. Přijímací řízení

Lze mít jisté pochybnosti o některých aspektech **přijímacího řízení**. Jak vyplývá z podmínek pro přijetí ke studiu pro akademický rok 2012/2013, počet přijímaných studentů není předem stanoven, což může ztěžovat rozhodování fakulty v případě rozhodnutí omezit počet přijímaných studentů.

Problematickým se může jevit i termín pro ověření splnění podmínek podle zákona o vysokých školách (řádné ukončení magisterského studia) a jeho doložení řádnými doklady.

6.3. Dílčí závěry a doporučení

V souladu s ustanovením § 49 odst. 5 zákona o vysokých školách zveřejňovat maximální počet přijímaných uchazečů a zveřejňovat termín pro splnění podmínek pro přijetí.

7. Závěr

Přes výše uvedené skutečnosti, které však mají především doporučující charakter, pracovní skupina na základě provedené kontroly konstatuje, že požadavky kladené na akreditovaný doktorský studijní program jsou plněny.

Závěry k akreditaci:

AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Teoretické právní vědy* se studijními obory *Evropské právo, Finanční právo a finanční věda, Mezinárodní právo, Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu, Občanské právo (civilní proces, rodinné právo, právo k nehmotným statkům), Obchodní právo, Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení, Právní dějiny a římské právo, Právo životního prostředí, Správní právo a správní věda, Teorie, filozofie a sociologie práva, Trestní právo, kriminologie a kriminalistika, Ústavní právo a státověda* a doktorského studijního programu *Theoretical Legal Science* se studijními obory *Administrative Law and Administrative Science, Business Law, Civil Law (Civil Procedure, Family Law, Intellectual Property Law), Constitutional Law and Politics, Criminal Law, Criminology and Criminalistics, Employment Law and Social Security Law, Environmental Law, European Law, Financial Law and Politics, History of Law and Roman Law, International Law, Private International Law and International Trade Law, Theory, Philosophy and Sociology of Law* s výukou v anglickém jazyce na dobu platnosti 8 let.